

(Одговор Мариу Калику)

У критичком одзиву Мариа Калика на моју расправу о титоизму и секуларном свештенству тврди се да у књизи *Моралистички фрагменти* називам титоисте – бубашвабама. На основу овог тврђења изводи се читав низ закључака. Фрагмент из моје књиге који је послужио као подлога за ово тврђење у целини изгледа овако:

„Пораз. – Страх од пораза је баук модерних времена: ни болест, ни смрт, ни љубавна празнина, ни сиромаштво, ни самоћа не погађају нашу свест толико разорном снагом као што је погађају када је у њима отиснут жиг пораза. И то се догађа у часу када је са пораза спао сваки – традицијом завештани – романтични и застрашујући ореол, када је нестало сваког саосећања у нама при сусрету са пораженим човеком, када је пораз – као и смрт, уосталом – постао бестрасна игра бројки, размена неког безукусног а опасног садржаја, искуству непознатог и отровног попут полонијума. Одакле, онда, долази страх од пораза?

Када до нас допре – и обележи нам живот – дејство општег пораза, проистекло из неког свеобухватног поремећаја, попут земљотреса или рата, оно нас погађа страховитом снагом која проистиче из безразложности. Обузима нас нешто што је задато, па нека појединост – на коју нисмо могли утицати или, што је још болније, против које смо безуспешно упрли све своје снаге – доноси последице које су директно усмерене на наш живот. Такав удес нас – уколико наша свест има снаге да се одмакне од личне онемогућености, уколико га схватамо са болном објективношћу – чвршће и одсудније везује за заједницу у чијем поразу учествујемо: тада пораз даје метафизички карактер било нашем избору било нашем предодређењу.

Чисто посматрање сопственог неуспеха, оног неуспеха који је окончао најсебичније хтење или је одредио судбину начела које предодређује наше осећање живота, што су све облици личног пораза, показује како није остало сувише изговора: иако можемо остати заувек приковани за мржњу управљену на онога ко је био гласник нашег пораза, заувек отровани баш том мржњом, суштински смо упућени сами на себе.

У самоћи пораз одређује човека кроз више могућих одговора која човек даје. Трагички сензибилитет – предмодеран, архајско-херојски – увек представља пораз као део неког одлучујућег преокрета, као плод неког дејства под којим се сила нашег кретања изненада преусмерила, уврнула и урила у нас: болно суочавање са властитом безначајношћу у свету претвара се у нарастајуће осећање безначајности пред собом. Будући да трагички сензибилитет пораз схвата као ентелехију бића, сам пораз добија изглед вечите празнине у коју смо заувек загледи. Меланхолични сензибилитет – модеран и много отпорнији на ударе света него што се представља – исказује заљубљеност у чисту празнину бића: он кружи око пораза, обнавља се у простору рефлексije о њему, надокнађује интензитет опсесивном замишљеношћу, урођен у замишљену тугу и заштићен њоме, заклоњен од пораза у мери у којој је одвојен од чина. И док се трагички сензибилитет брани од искуства пораза *увећавањем* његовог дејства, дотле меркантилни сензибилитет – тај врхунски плод нашег времена – посеже за *умањивањем*

: пораз постаје само једна од препрека у самоодређивању које човек остварује док се креће и мења у времену, он је тренутни поврат силе која ће се у следећем тренутку опет протегнути у неком правцу, што значи – како оглашава велика и утешна мудрост – да се живот састоји од победа и пораза, од унутрашње једнакости свих елемената у њему, без одлучујућег удара или циља, у једном ритму који никада не престаје: као флукс-и-рефлукс. Отуд у трагичком сензибилитету тријумфује смрт, било као убиство или самоубиство, док у меркантилном сензибилитету тријумфује живот, искључиво кроз структуру бубашвабе. Јер, само бубашваба – како учи популарни и модерни мит – има моћ да преживи нуклеарни удар, чак и малу капсулу убризганог полонијума, који за њу отуд немају значење неког посебног удара.

Зашто се, међутим, меркантилни сензибилитет највише плаши мисли о поразу? За разлику од трагичког јунака или човека који прима на себе општи пораз, чувајући тако црте људског лица, бубашваба не може ни у мислима пристати на околност да је не буде, јер је њеној простоти – као извору њене снаге – неподношљив тренутак у којем све стаје, заувек, неповратно: зашто? Зато што се бубашваба – за разлику од човека – не може преокренути у себи, она се не може поразом оплеменити, нити може досегнути макар контуре човековог лица. Иако су модерна времена, са бројним и различитим цветовима једне идеологије успеха: настављањем, самозаборавом, површином, у темељном сукобу са идејом пораза, у којој пулсира знак пресецања, самоогледања, дрхтај дубине постојања, пораз и у њима остаје изазов за слободне духове: онолико смо слободни у духу колико смо спремни да се егзистенцијално приближимо поразу, да га пресретнемо на путу на којем он већ одавно корача ка нама.“

Моралистички фрагменти, Народна књига, Београд, 2007,

78–82.

Титоисти су људи нарочитог кова

Пише: Мило Ломпар
четвртак, 11 јун 2009 00:56

У овом фрагменту није ни употребљена реч *титоиста*. То показује да Марио Калик није ни прочитао моју књигу, већ је критикује иако не зна шта у њој пише. То је поступак који по природи ствари онемогућава било какав разговор. Не само, дакле, да нисам рекао да су титоисти бубашвабе него то нисам ни могао рећи: они су за мене увек били људи нарочитог кова.